

Formanden har ordet

Indhold

1. Pastoralrådsmøder
2. "Den katolske kirke har brug for din mening"
3. Kirkeskat
4. Sexskandalerne i Tyskland
5. Irland
6. Cølibatet

1. Pastoralrådsmøder

Efter mine bemærkninger i det sidste nyhedsbrev om den manglende debat på pastoralrådsmøderne har jeg modtaget flere mails. En af dem var fra biskoppen, en anden fra en af vore præster og den tredje fra et tidligere medlem af pastoralrådet. Alle fortalte mig, at det ikke var rigtigt, hvorfor de undrede sig over, at jeg ikke havde tjekket oplysningen, inden jeg viderebragte den.

Det skulle jeg vel også have gjort, men når jeg undlod det, skyldtes det, at det medlem af pastoralrådet, der fortalte mig om mødernes forløb, virkede absolut troværdig. Vi talte sammen i over en halv time i telefonen, og det var tydeligt, at han skulle have luft for sine frustrationer. Hans oplysninger passede desuden meget godt med, hvad man læser om forholdene i visse udenlandske bispedømmer, især i USA, og med fyringen i sin tid af pater Wuyts som redaktør af "Katolsk Orientering". Men jeg må selvfølgelig beklage, at jeg har kritiseret vor biskop på et forkert grundlag. Mea culpa siger jeg og beder om forladelse.

2. "Den katolske kirke har brug for din mening"

Det er kun glædeligt, at man ønsker debat. En af måderne, bispedømmet nu har taget i anvendelse, er udsendelsen af en mail med opfordring om at give sin mening til kende. Som alle vist er klar over, har jeg ikke noget imod det, så jeg gav mig straks til at besvare de stillede spørgsmål, bispedømmets pressesekretær har udarbejdet i samarbejde med analysefirmaet Efficiens. Hvor "efficiens" (nyttigt) det hele var, kan man dog diskutere, for det var ikke meget, man ville høre min mening om.

De første spørgsmål havde til hensigt at lave en profil (køn, alder, boligform, civilstatus, antal børn, uddannelse, stilling, indkomststørrelse m.v.). Dernæst kom spørgsmål om, hvor meget man støtter den katolske kirke og andre velgørende organisationer, hvor længe man har betalt kirkebidrag o. lign. Først ved spørgsmål 21 fik man mulighed for at give sin mening til kende, da man her med tal fra 1 til 5 skulle prioritere anvendelsen af bispedømmets indtægter (underforstået: hvis de blev større). Skulle de bruges til en forbedring af præsternes løn, fællesinstitutioner, vedligeholdelse af kirkebygninger, bispedømmets administration eller sogneaktiviteter. Det interessante er, at der ikke spørges om, hvorfor

man ikke vil eller ønsker at betale kirkebidrag. Har man oplyst, at man ikke betaler, er der dog et spørgsmål 19, hvor man bedes oplyse, "i hvilken situation er det mest sandsynligt, at du vil begynde at yde kirkeskat". De situationer, man kan krydse af, er dog alle af teknisk art, fx. om opfordringen skal komme per mail eller brev, fra sognepræsten m.v. En mere substantiel forklaring bliver man ikke bedt om at give, men den kan man selvfølgelig komme med i den tomme rubrik 22, der er til yderligere kommentarer.

Som et første forsøg på at høre "din mening", er initiativet positivt, og man må håbe, at det følges op af flere meningsundersøgelser, fx. om præsternes påtvungne cølibat, om kvindelige præster, om gengiftes ret til modtagelse af kommunionen, om brug af prævention, om homoseksuelles rettigheder o.s.v.

3. Kirkeskat

Den tilsendte meningstilkendelse giver mig anledning til at sige noget om kirkeskat. Som bekendt har skatteministeriet afvist et katolsk ønske om, at staten opkræver kirkeskat for katolikker på samme måde, som den gør for medlemmer af Folkekirken. Afvisningen kan ikke overraske, når man kender den politiske sammensætning på Christiansborg, for sagde skatteministeriet ja til os, ville det ikke kunne afvise et tilsvarende ønske fra muslimer. Og det vil Dansk Folkeparti jo på ingen måde acceptere.

Fra katolsk side argumenterede man med, at Danmark burde følge Sverige, som i nogle år har ladet staten opkræve medlemsbidrag til andre trossamfund end Svenska Kyrkan. Men sammenligner man med forholdene i de øvrige EU-lande, ser situationen anderledes ud. Af de gamle EU-lande er det ud over Danmark og Sverige kun Tyskland, Østrig og Italien, hvor der betales kirkeskat. Derved være dog ikke sagt, at staten ikke i de andre lande yder støtte til kirken og dens institutioner, det sker bare på anden vis. I Østrig er det dog kirken, ikke staten, der opkræver skatten, idet man må henvende sig hos de kirkelige myndigheder med sin selvangivelse, hvorpå man får at vide, hvor meget man skal betale til kirken.

I Tyskland sendes de opkrævede penge til biskopperne, der derefter fordeler dem, i Schweiz, hvor der også opkræves kirkeskat, går pengene til et af medlemmerne valgt kirkeråd, der består af lægfolk. Her er det dette råd, som tager stilling til, hvordan pengene skal anvendes. Det er en demokratisk ordning, så hvis kirkeskat til den katolske kirke nogensinde skulle blive indført i Danmark, burde man følge den schweiziske model snarere end den tyske og svenske. Det ville også passe fint med, at det ikke er den katolske kirke som institution, der er statsanerkendt, men derimod de katolske menigheder (en lille teologisk og kirkeretlig finesse, de færreste er klar over).

Ifølge kanonisk ret er katolikker forpligtet til at støtte kirken økonomisk (cc. 222§ 1, 1260, 1262). Ingen kan dog, så vidt jeg ved, smides ud af kirken ved manglende betaling. Har jeg ret heri, hvad jeg dog ikke er ganske sikker på, fordi jeg i øjeblikket ikke kan finde den pågældende bestemmelse i kanonisk ret, så krænkes dette princip i Østrig. Her smides man ud af kirken, hvis man ikke betaler. I Tyskland har Forfatningsdomstolen derimod afgjort, at en oplysning til skattemyndighederne, om at man ikke længere ønsker at betale

VI ER OGSÅ KIRKEN

- en forening af katolikker

www.veok.dk

kirkeskat, ikke automatisk fører til udmeldelse af kirken. Det må man selv meddele de kirkelige myndigheder. Hvordan det forholder sig i Italien og Schweiz, ved jeg ikke.

Efter min mening kan der være mange gode grunde til at betale det frivillige kirkebidrag. Men der er nu også mange gode grunde til at lade være, bl.a. den manglende offentlige debat om, hvad pengene skal bruges til, og kontrol med, om de også bliver brugt korrekt. Misforstå mig ikke, jeg vil på ingen måde insinuere, at der svindles, eller at de indkomne penge bruges forkert. Dertil er også de indkomne penge for små. Men jeg kan godt frygte for, at man kunne finde på at bruge de mange ekstra penge på ting, som flertallet af danske katolikker fandt forkert, hvis der blev indført en tvunget kirkeskat, opkrævet af staten. Det har vi set ske i mange udenlandske bispedømmer, hvor biskopper har indrykket valgannoncer eller ladet deres radio- og tv-stationer propagandere for bestemte politiske partier eller konservative mærkesager.

I VEOK har vi medlemmer, der betaler det frivillige kirkebidrag, og medlemmer, der ikke gør det. Som forening hverken til- eller fraråder vi det, for efter vor opfattelse må den enkelte selv at afgøre, om og i givet fald hvor meget han eller hun vil betale til vor kirke.

4. Sexskandalerne i Tyskland

For nogle måneder siden fik jeg mail fra et medlem, der ønskede, at vi i højere grad fulgte op på de sager, vi havde orienteret om i vore nyhedsbreve. Jeg forstår godt ønsket, for også jeg har undertiden følt det utilfredsstillende ikke at vide, hvad der herefter skete. Nu har sexskandalerne i Tyskland taget nogle nye og ret dramatiske vendinger, så selv om det kan forekomme trættende at blive ved med at beskæftige sig med dem, synes det mig relevant at orientere herom.

For det første har skandalernes omfang bredt sig, hvorfor det nu er alle katolske kostskoler og hjem for børn og unge, der er i myndighedernes søgelyset. Endnu har omfanget af præsters misbrug af børn og unge og voldtægt af voksne heldigvis ikke fået amerikanske og irske dimensioner, men trods det er det en sag, der har bragt sindene i kog i vort sydlige naboland. Og ophidselsen og vreden er ikke blevet mindre af, at forstokkede biskopper som ærkebiskop Mixa i Augsburg har forsøgt at placere skylden uden for kirken. Det er den seksuelle revolution i 1960'erne, der er den egentlige skurk, mener han.

Det er dog en ynkelig bortforklaring, der afslører mandens dybe uvidenhed om og interesse for problemet, for havde han blot fulgt en lille smule med, ville han have vidst, at "kirkelig" pædofili ikke er noget, der er opstået efter 1968. Ikke alene findes der talrige bestemmelser herom fra middelalderen, men afsløringerne i USA og Irland viser, at overgrebene også fandt sted i 1950'erne. Ja, Vatikanet er uden at reagere blevet underrettet derom allerede i begyndelsen af 1960'erne.

Andre biskopper har undskyldt sig med, at overgrebene fandt sted for tyve, tredive eller fyrre år siden (underforstået: at de ikke kunne finde sted i dag), men heller ikke dette er korrekt, for en af sagerne fra benediktinerens internatskole i Ettal skete så sent som i 2005. Da ingen anmeldelse skete, viser denne sag, at de kirkelige myndigheder (her klo-

strets abbed) ikke har taget de retningslinier alvorligt, de tyske biskopper udfærdigede i 2002. Mange spørger derfor sig selv og hinanden om, hvor alvorligt man nu skal tage biskoppernes fordømmelse af præster og ordensfolk, som har forgrebet sig på børn og unge, og om de, trods deres ord om det modsatte, i virkeligheden er indstillet på at samarbejde med anklagemyndighederne.

Det er da også et spørgsmål, hvor langt biskopperne vil gå i deres samarbejde. Vil de for eksempel lade politiet gennemgå deres personalemapper og få adgang til deres korrespondance om pædofile præster med Vatikanet?

På det sidste er paven også blevet inddraget. Han var som bekendt ærkebiskop i München i årene 1977-1982. Sagen drejer sig i sin korthed om en pædofil præst fra Essen, som med Ratzingers accept kom til München for at gennemgå en terapeutisk behandling i 1980, og som efter denne blev forflyttet til et andet sogn, hvor han fortsatte med at krænke mindreårige. Vatikanet har i en erklæring, udsendt den 13. marts, erkendt sagsforholdet, men samtidig oplyst, at generalvikaren har taget det fulde ansvar for forflyttelsen. Mange stiller dog spørgsmålstejn ved, om en generalvikar kan træffe en sådan beslutning uden at rådføre sig med sin overordnede?

Selv om Vatikanet opfatter de tyske mediers skrivelser herom som en hetz og en ondsindet kampagne mod paven, har "Wir sind Kirche" stillet krav om, at anklagemyndigheden også ser på Ratzingers embedsførelse som ærkebiskop. Ja, Hans Küng har i et brev til "Wir sind Kirche" givet udtryk for, at det ikke kun er årene i München, men også hans tid som præfekt for Troslærekongregationen, der bør granskes. Spørgsmålet er selvfølgelig, om dette er muligt?

Den tyske justitsminister Sabine Leutheusser-Schnarrenberger fra det liberale parti har endvidere offentligt kritiseret biskopperne for ikke at ville samarbejde på en konstruktiv måde. Efter hendes opfattelse så de helst, at problemerne kunne ordnes internt uden indblanding fra politi og anklagemyndighed. Hun har desuden omtalt den katolske kirke som en stat i staten og givet udtryk for behovet for en grundig undersøgelse af forholdet mellem stat og kirke i Tyskland – et forhold, der bygger på det stadig gældende konkordat fra 1933. Den tyske bispekonferences formand, ærkebiskop Zollitsch i Freiburg har på kirkens vegne bedt om en uforbeholden undskyldning og klaget til forbundskansler Merkel over justitsministerens udtalelser. For der måtte være en grænse for polemikken mod kirken, mente han. En undskyldning har han mig bekendt endnu ikke fået. Og ifølge en meningsundersøgelse på "Weltonline.de" bakker et flertal af tyskere justitsministeren op, for her mente hele 74 %, at kirken stadig fortrækker at skjule sagerne. Hvor repræsentativ en sådan undersøgelse er, kan diskuteres, men det ændrer ikke ved, at tilliden til de tyske biskopper i dag ligger på et meget lille sted.

5. Irland

Det gør den også i Irland. Det vil sige, at ærkebiskoppen af Dublin nyder almen respekt, for er der nogen blandt de irske biskopper, der vil til bunds i sagerne, så er det ham. Han tog endog det uhørte skridt at føre sag mod sin forgænger for at få ham til at udleve de

dokumenter om præsters pædofili, som denne nægtede at overdrage ham. Men det er en general opfattelse, at ærkebiskoppen fik sine vinger stækket ved det nyligt afholdte møde mellem de irske biskopper og paven. Hans holdning kan da også blive en ret så bekostelig affære, for repræsentanter for ofrene har krævet næsten 1 mia. € i erstatning fra kirken. Og det er jo ikke ligefrem småpenge.

"Paven har for nogle dage siden sagt, at misbrug er en afskyelig forbrydelse. Det er rigtigt. Men i Irland er det for sent med ord. Ofrenes lidelser er for store til, at man med ord kan gøre alt godt igen," har den irske sanger Sinéad O'Connor sagt.

Og Michael O'Brian, der er talsmand for græsrodsbevægelsen "Right to Peace" i Irland udtaler efter mødet mellem biskopperne og paven: "Det er utroligt, hvad vi i dag hører fra paven. Han er manden, der er ansvarlig for den katolske kirke på verdensplan, og han har ikke engang mod til at sige, at han var ked af det, der er overgået os. Alt, hvad han har gjort nu, er at føje salt til sårene, og det er meget smertefuldt. Vi forventede os noget, og vi fik ingenting."

Andre har været endnu hårdere i deres kritik. Den tyske teolog og tidligere katolske professor Ute Ranke-Heinemann har med henvisning til samme møde i et tysk tv-program udtalt, at den katolske kirkes ledelse spiller komedie over for folket og at "paven græder krokodilletårer i stedet for at hjælpe ofrene."

Nu venter alle spændt på pavens brev til Irlands katolikker. Det er planlagt at skulle offentliggøres i slutningen af marts, måske på St. Patricks dag (17. marts). Alt afhænger af indholdet i dette brev, for det vil ikke kun i Irland, men overalt, hvor overgreb har fundet sted, blive læst med lup. Vil det virkelig lykkes paven at genskabe tilliden? Forventninger hertil er ikke de største.

6. Cølibatet

Den tyske sexskandale var ikke mange uger gammel, før der kom oplysninger om lignende sager i Holland og Østrig. Det har fået Wiens kardinalærkebiskop, der er født Christoph Maria Michael Hugo Damian Peter Adalbert von Schönborn i Böhmen, men som nu blot hedder Christoph Schönborn (adelstitler er afskaffet i Østrig) til at udtale, at cølibatet er "delvis ansvarlig for præsters pædofili." Ifølge "The Times" i London den 12. marts har han i ærkebispeddømmets blad opfordret Vatikanet til at foretage en "uforfærdet eksamination" af skandalernes årsag og herunder inddrage spørgsmålet om præstecølibatet.

Vatikanet var straks ude med en erklæring om, at kardinalens udtalelser var blevet misforstået (typisk!), og Schönborns egen talsmand udsendte en såkaldt "klarifikation" om, at han på ingen måde stillede spørgsmålstejn ved kirkens krav om cølibat. Avisens kilder i Rom er af den opfattelse, at det var efter pres fra Rom, at kardinalen så sig nødsaget til at udsende sin "forklaring".

Andre har før bedt om ophævelse kravet om præsters påtvungne cølibat. Allerede på den første bispesynode i Rom efter konciliet gav den nu afdøde biskop Gran af Oslo udtryk for,

VI ER OGSÅ KIRKEN

- en forening af katolikker

www.veok.dk

at cølibatet burde ophæves. Og for nylig var det biskop William Walsh af Killahoe (Irland), der gjorde det samme. Men det er første gang, en så højtstående kirkeleder taler om dets ophævelse. Og det er interessant.

Cølibatet bliver næppe ophævet i den nuværende paves tid, men jeg er sikker på, at hans efterfølger vil tage det op til overvejelse. Skal vi sige, om fem, højst ti år har vi gifte præster?

Kaare Rübner Jørgensen
15. marts 2010